

نگاهی به وضعیت بخش انرژی کشور در سال ۱۳۸۵

الف. بخش انرژی

در سال ۱۳۸۵ کل تولید انرژی اولیه در کشور، ۲۶۹۴/۶۴ میلیون بشکه معادل نفت خام بوده است که ۵۴/۹۵ درصد آن نفت خام، ۴۴/۴۲ درصد گاز طبیعی غنی، ۰/۴۲ درصد برق آبی و بادی، ۰/۱۹ درصد ذغال سنگ و بقیه آن سایر حامل‌های انرژی (انرژی نو خورشیدی حرارتی و سوخت‌های سنتی) بوده است. مصرف انرژی نهایی در سال ۱۳۸۵، ۱۰۳۳/۶۱ میلیون بشکه معادل نفت خام بود که نسبت به سال قبل حدود ۱۰/۱۷ درصد افزایش یافته است.

تولید ناخالص داخلی در سال ۱۳۸۴ از ۴۱۹۷۰۵ میلیارد ریال به قیمت ثابت سال ۱۳۷۶، به ۴۴۱۹۴۹ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۵ افزایش یافته است، که رشدی معادل ۵/۳ درصد را نشان می‌دهد. شدت عرضه انرژی اولیه از ۳/۲۰ در سال ۱۳۸۴ به ۳/۲۸ بشکه به میلیون ریال (قیمت ثابت ۷۶) در سال ۱۳۸۵ افزایش یافته و شدت مصرف انرژی نهایی از ۲/۲۳ بشکه به میلیون ریال در سال ۱۳۸۴ به ۲/۳۴ بشکه به میلیون ریال افزایش نشان می‌دهد.

در طی سال ۱۳۸۵، یارانه پرداختی انرژی ۳۴۷۵۲۹ میلیارد ریال (با کسر یارانه سوخت به نیروگاه‌ها از کل یارانه پرداختی برق) بوده است که نسبت به سال ۱۳۸۴، حدود ۳۰ درصد رشد داشته است.

در سال ۱۳۸۵، مصرف انرژی بخش خانگی و تجاری، ۴۱۷/۳۶ میلیون بشکه معادل نفت خام با ۱۷ درصد افزایش نسبت به سال قبل، بخش حمل و نقل ۲۶۴/۴۵ میلیون بشکه معادل نفت خام با ۵/۲ درصد افزایش نسبت به سال قبل، بخش صنعت ۲۲۳/۷۷ میلیون بشکه معادل نفت خام در سال با ۴/۱ درصد افزایش نسبت به سال قبل، بخش کشاورزی ۳۷/۳۹ میلیون بشکه معادل نفت خام با ۱۲/۵ درصد نسبت به سال

افزایش نشان می‌دهد.

ب. بخش نفت

جمع ذخایر اولیه و ثانویه کشور شامل ذخایر نفت و مایعات گازی در سال ۱۳۸۵، ۲۰۵/۶۳ میلیارد بشکه بوده است که ۸۱/۱۱ درصد آن در مناطق خشکی و ۱۸/۸۹ درصد آن در مناطق دریایی واقع شده است. میزان ذخایر نفت و مایعات گازی قابل استحصال تا پایان سال ۱۳۸۵ بالغ بر ۱۳۷/۲۵ میلیارد بشکه بوده است. میزان ذخایر نفت خام و مایعات گازی کشف شده در سال ۱۳۸۵، بالغ بر ۸۸۴۹/۵ میلیون بشکه بوده است. در سال ۱۳۸۵، تولید نفت خام، ۴۰۵۶/۹ هزار بشکه در روز بوده است که نسبت به سال قبل ۰/۸۸ درصد افزایش داشته است.

صادرات نفت خام ۸۸۱/۶ میلیون بشکه در سال ۱۳۸۵ بوده است که نسبت به سال قبل ۱/۷ درصد افزایش نشان می‌دهد. در سال ۱۳۸۵، واردات نفت خام از کشورهای آسیای میانه ۱۳۱۴۰۶ بشکه در روز بوده است که نسبت به سال قبل حدود ۷۲/۵ درصد افزایش داشته است. معادل نفت خام وارداتی (سواپ) از مبادی صادراتی کشور نفت خام صادر شده است. در سال ۱۳۸۵، میزان ۲۷/۵ میلیون لیتر در روز بنزین به کشور وارد شده است. حدود ۲۰۰۰ مترمکعب در روز گازمابع از مجتمع‌های پتروشیمی برداشت شده است.

صادرات فرآورده در سال ۱۳۸۵، بالغ بر ۱۰۰/۷۶ میلیون بشکه معادل نفت خام بوده است. صادرات نفت کوره ۱۰۰/۱۸ میلیون بشکه معادل نفت خام (۳۸/۸۶ میلیون لیتر در روز) و نفت سفید ۰/۵۸ میلیون بشکه معادل نفت خام (۲۷۰ هزار لیتر در روز) بوده است. صادرات فرآورده در سال ۱۳۸۵ نسبت به سال قبل ۱/۷ درصد رشد داشته است.

در سال ۱۳۸۵، میزان حمل نفت خام بالغ بر ۲۷۵۱۵ میلیون تن کیلومتر بوده است و مقدار ۵۷۵۷۵ میلیون لیتر نفت خام انتقال یافته است.

کل کارکرد وسایل مختلف حمل فرآورده در سال ۱۳۸۵، ۳۹۱۵۲ میلیون تن کیلومتر بوده است که نسبت به سال قبل ۱۰/۶ درصد افزایش داشته است. کل مصرف فرآورده‌های نفتی در سال ۱۳۸۵، ۵۳۶/۶ میلیون بشکه معادل نفت خام بوده است که نسبت به سال قبل بیش از ۷/۴ درصد رشد داشته است. در همین دوره مصرف فرآورده‌های نفتی در بخش‌های نهایی ۴۵۰/۲۸ میلیون بشکه معادل نفت خام بوده است که نسبت به سال قبل ۳/۵ درصد رشد نشان می‌دهد.

فروش داخلی فرآورده‌های نفتی در سال ۱۳۸۵، ۲۸۴۷۰/۸ میلیارد ریال و یارانه پرداختی با احتساب قیمت‌های منطقه‌ای فرآورده، ۲۹۱۹۳۵/۱ میلیارد ریال بوده است.

ج. گاز طبیعی

میزان ذخایر باقیمانده گاز قابل استحصال کشور تا پایان سال ۱۳۸۵، ۲۷/۹۱ تریلیون مترمکعب بوده است. در سال ۱۳۸۵ از مجموع ۲۲ میدان فعال گاز کشور ۱۵ میدان آن بصورت میدان مستقل گازی و ۵ میدان سازندهای گازی میادین نفتی و ۲ میدان در دریا می باشند.

در سال ۱۳۸۵، کل تولید گازغنی ۴۶۴/۴۹ میلیون مترمکعب در روز بوده است که ۳۲۲/۸۴ میلیون مترمکعب در روز آن مربوط به گاز میادین مستقل گازی و همراه مناطق خشکی و ۱۴۱/۶۵ میلیون مترمکعب در روز مربوط به گاز همراه مناطق دریایی بوده است.

۸۸ درصد از تولید گازغنی تحویل واحدهای پالایشی، ۰/۹ درصد تزریق، ۱/۵ درصد آن تحویل پتروشیمی، ۱/۲ درصد آن صرف مصارف عملیاتی و ۸/۴ درصد آن سوزانده شده است.

ظرفیت واحدهای نم زدایی و پالایشگاههای گازی کشور در سال ۱۳۸۵، بالغ بر ۴۴۰ میلیون مترمکعب در روز بوده است.

جمع تولید گاز سبک در این سال، ۳۷۷/۴۵ میلیون مترمکعب در روز بوده است که نسبت به سال قبل حدود ۷/۳ درصد رشد داشته است.

واردات گازطبیعی ۱۷/۲۵ میلیون مترمکعب در روز و صادرات آن ۱۵/۶۹ میلیون مترمکعب در روز در سال ۱۳۸۵ بوده است.

در سال ۱۳۸۵، میزان تزریق گازسبک ۶۸/۸ میلیون مترمکعب در روز، مصارف عملیاتی ۲۱/۱ میلیون مترمکعب در روز، سوزانده شده ۲/۴۶ میلیون مترمکعب در روز، مصارف نهایی و نیروگاهها ۲۸۸/۲۹ میلیون مترمکعب در روز بوده است.

تولید مایعات و میعانات گازی در سال ۱۳۸۵، ۱۵۴۳۹۸/۶۵ هزار بشکه بوده است که حدود ۳۴/۶۵ درصد آن تحویل پتروشیمی، ۵۲/۱۸ درصد آن صادر و حدود ۱۰ درصد آن تحویل پالایشگاههای داخلی شده است.

تعداد خانوارهای تحت پوشش گازطبیعی در این سال، ۱۲۴۵۷ هزار خانوار بوده است که نسبت به سال قبل ۷/۳ درصد رشد داشته است.

مصرف گازسبک در بخش خانگی/تجاری، ۴۶۶۵۷ میلیون مترمکعب، بخش صنعت ۲۶۸۴۹ میلیون

مترمکعب (بدون پالایشگاه‌های نفت و گاز و تلمبه‌خانه)، بخش حمل و نقل ۵۲۲ میلیون مترمکعب و نیروگاه‌ها ۳۵۶۰۵ میلیون مترمکعب در سال ۱۳۸۵ بوده است. مصرف گاز طبیعی در بخش‌های نهایی در سال ۱۳۸۵ بیش از ۱۹/۳۵ درصد افزایش داشته است.

فروش داخلی گاز طبیعی ۸۷۷۳ میلیارد ریال و یارانه آن با در نظر گرفتن قیمت منطقه ای ۵۶۴۷۵ میلیارد ریال بوده است.

د. پتروشیمی

تولید سال ۱۳۸۵، بالغ بر ۱۷۹۹۴ هزار تن بوده است که در مقایسه با سال ۱۳۸۴، ۱۴/۲ درصد افزایش داشته است. فروش داخلی نیز برابر با ۶۰۶۶ هزارتن، با افزایش ۲۴ درصدی همراه بوده است. ارزش فروش داخلی نیز در سال ۱۳۸۵، بالغ بر ۲۶۵۲۰ میلیارد ریال با افزایش فروش ریالی ۶۵ درصد، توأم بوده است.

میزان صادرات در سال ۱۳۸۵، برابر با ۶۰۴۴ هزار تن بوده است که از نظر وزنی ۱۵/۸ درصد و از نظر قیمت فروش (۳۲۹۸ میلیون دلار) ۴۲ درصد نسبت به سال ۱۳۸۴ افزایش داشته است.

میزان متوسط خوراک مجتمع‌های پتروشیمی از پالایشگاه‌های کشور در سال ۱۳۸۵، برابر با ۷۷۲۴ مترمکعب در روز بوده است که حدود ۱/۲ درصد کاهش نسبت به سال ۱۳۸۴، را نشان می‌دهد.

میزان خوراک مایعات و میعانات گازی مجتمع‌های پتروشیمی در سال ۱۳۸۵، بالغ بر ۵۳۲۷ هزار تن بوده است که نسبت به سال ۱۳۸۴ افزایشی در حد ۳۶/۵ درصد و گاز مصرفی خوراک و سوخت در این سال در حد ۵۸۴۵/۵ میلیون مترمکعب بوده است که نسبت به سال ۱۳۸۴، حدود ۶/۸ درصد افزایش نشان می‌دهد.

ه. برق

قدرت نامی نیروگاه‌ها در سال ۱۳۸۵، ۴۶۴۲۰ مگاوات بوده است که نسبت به سال قبل ۱۳/۲ درصد افزایش یافته است.

جمع تولید ناویژه نیروگاه‌ها در سال ۱۳۸۵، ۱۹۲۱۶۷ میلیون کیلووات ساعت بوده است که نسبت به سال قبل ۷/۹ درصد رشد داشته است. سهم نیروگاه آبی در تولید ناویژه ۹/۹ درصد، نیروگاه بخاری ۴۷/۷ درصد، نیروگاه گازی و سیکل ترکیبی ۴۲/۱ درصد و بقیه آن سهم نیروگاه دیزلی و بادی بوده است.

واردات برق در این سال، ۲۵۱۵ میلیون کیلووات ساعت بوده است.

در سال ۱۳۸۵، کل فروش داخلی برق ۱۴۷۰۰۱ میلیون کیلووات ساعت بوده است که ۴۹۹۱۱ میلیون

کیلووات ساعت بخش خانگی، ۱۸۴۱۲ میلیون کیلووات ساعت بخش عمومی، ۹۴۰۳ میلیون کیلووات ساعت بخش تجاری، ۴۵۵۴۹ میلیون کیلووات ساعت بخش صنعتی، ۱۹۴۷۱ میلیون کیلووات ساعت بخش کشاورزی و ۴۲۵۵ میلیون کیلووات ساعت سایر مصارف بوده است.

در سال ۱۳۸۵، نفت گاز تحویلی به نیروگاه‌ها بالغ بر ۵۰۲۴ میلیون لیتر بوده است که نسبت به سال قبل ۸۹/۶ درصد افزایش داشته است و مصرف نفت کوره نیروگاه‌ها در سال ۱۳۸۵، ۷۶۱۶ میلیون لیتر بوده است که نسبت به سال قبل ۲۰ درصد افزایش داشته است. مصرف گاز طبیعی نیروگاه‌ها در سال ۱۳۸۵، ۳۵۲۷۶ میلیون مترمکعب بوده است که نسبت به سال قبل ۰/۹۵ درصد افزایش یافته است.

راندمان نیروگاه‌های حرارتی در سال ۱۳۸۵، ۳۴/۹ درصد بوده است.

تعداد مشترکین برق در سال ۱۳۸۵، ۲۰۶۲۴ هزار مشترک بوده است که بیش از ۸۳/۳۶ درصد آن را بخش خانگی تشکیل داده است. تعداد کل روستاهای برق دار شده تا پایان سال ۱۳۸۵، ۵۰۹۸۵ روستا بوده است که در این سال ۷۹۱ روستا به شبکه سراسری برق وصل شده اند.

کل فروش داخلی برق ۲۲۶۲۲ میلیارد ریال و یارانه آن ۵۸۵۲۱ میلیارد ریال بدون احتساب یارانه سوخت بوده است.

نتیجه آنکه:

کشور ایران گرچه با توجه به دارا بودن ذخائر سرشار و غنی نفت و گاز جایگاه ممتازی در بخش انرژی دنیا دارا می‌باشد لیکن از نظر مصرف انرژی با عنایت به ساختار اجتماعی/اقتصادی و بویژه اجرای سیاست‌هایی در جهت رفاه اجتماعی یکی از کشورهای پرمصرف انرژی در جهان می‌باشد.

مقایسه شاخص‌های انرژی در آمار جهانی و کشور نتایج زیر را بدست می‌دهد:

▪ بر طبق آمارهای جهانی، ترکیب مصرف حامل‌های انرژی را به ترتیب نفت (۳۶ درصد)، ذغالسنگ (۲۸ درصد) و گاز (۲۴ درصد) و بقیه سایر حامل‌ها (انرژی هسته‌ای و برق‌آبی) تشکیل می‌دهد در حالیکه این ترکیب در کشور ایران به ترتیب نفت (۴۴ درصد)، گاز (۵۳ درصد) و بقیه سایر حامل‌های انرژی (برق‌آبی، ذغالسنگ و سوخت‌های سنتی) می‌باشند.

ترکیب مصرف حامل‌های انرژی در تراز هیدروکربوری سال ۱۳۸۵ برای کشور به ترتیب گاز (۵۴/۶ درصد) و نفت (۴۴ درصد) و بقیه حامل‌ها (برق‌آبی و بادی، ذغالسنگ، انرژی‌های نو و سوخت‌های سنتی) را تشکیل می‌دهند. به هر حال این امر رشد سریع توسعه طرح‌های گاز و گسترش گازرسانی در

سال‌های اخیر به اقصی نقاط کشور و یا به عبارتی دیگر جایگزینی سریع مصرف نفت با گاز را در کشور نشان می‌دهد.

- بر طبق آمارهای جهانی، شدت مصرف نهائی انرژی کشور (۰/۸۳ تن معادل نفت خام بر هزار دلار) بیش از سه برابر متوسط شدت مصرف نهائی انرژی جهانی (۰/۲۴ تن معادل نفت خام بر هزار دلار) است و این بدین معنی است که میزان مصرف انرژی بازای یک واحد تولید در ایران در مقایسه با سایر کشورها، حتی کشورهای منطقه (ترکیه، عربستان و ...) و نیز رقم متوسط جهانی آن بسیار بالاست. آمار ترازنامه هیدروکربوری سال ۱۳۸۵ نیز در این مورد نشان از آن دارد که شدت مصرف انرژی اولیه از سال ۱۳۷۵ به تدریج بطور متوسط سالانه ۱ درصد افزایش یافته لیکن در سال ۱۳۸۵ نسبت به سال قبل آن افزایش چشمگیری را با ۵ درصد رشد نشان می‌دهد.
- مصرف انرژی در بخش‌های مختلف اجتماعی/اقتصادی نشان از آن دارد که بخش عمده‌ای از مصرف انرژی در بخش‌های غیرمولد نظیر بخش خانگی (۳۲/۴ درصد کل مصرف انرژی اولیه) به مصرف می‌رسد بعبارت دیگر ارزش افزوده‌ای بازای مصرف انرژی برای کشور تحصیل نمی‌نماید، بطوریکه این بخش بعنوان بزرگترین مصرف کننده انرژی از رشدی در حدود ۱۵ درصد که رقم بسیار بالایی است در سال ۱۳۸۵ برخوردار بوده است. مصرف در سایر بخش‌ها نظیر صنایع، نیروگاه‌ها، حمل و نقل و ... نیز به علت قدمت سیستم‌های مصرف کننده انرژی، عدم اعمال مدیریت انرژی و قیمت نازل انرژی موجب مصرف گرایی بیشتر و تولید بدون تناسب با مصرف انرژی گردیده است.
- عوامل متعددی در بالابودن و غیربهبودن مصرف انرژی در کشور موثر می‌باشد که از آنجمله می‌توان به ساختار اقتصادی و صنعتی، تغییر الگوی مصرف انرژی نظیر برق‌رسانی و سوخت‌رسانی و بسیاری از روستاها و شهرهای کوچک و وجود صنایع و محصولات انرژی‌بر و عدم رعایت استانداردها و معیارهای مصرف سوخت و یا نبود استانداردهای لازم در این رابطه و از همه مهم‌تر قیمت نازل عرضه انرژی را نام برد.

